

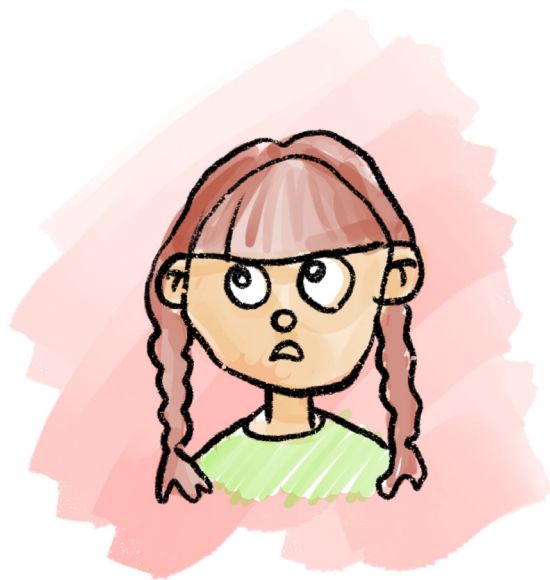
Läromedel
Bok Film Spel

Lärarhandledning

En bok om **DÖDEN** med TAKK

**”Döden får inte vara farlig.
Jag måste ju möta den.
Du med.”**

Christian Gidlund

Hanna Forslind, en stödpedagog från Linköping, kom med en idé på ett väldigt bra faktamaterial om döden som vänder sig till personer med funktionsnedsättningar och framför allt personer med kognitiva funktionsnedsättningar. Nu finns hennes idé som en lättläst bok med TAKK för att kunna diskutera vad döden är och vad som händer efter man dött, praktiskt sett.

Hanna har i sitt yrke upplevt att man ofta har svårt att prata om döden och att målgruppen ofta får väldigt svårtolkade besked som att någon ”har gått bort” eller ”gått till andra sidan” och att det lämnar många med både oro, ångest och framför allt med fler frågor än svar. Vad är det som sker EGENTLIGEN? När kan man dö? När man kan INTE dö? Kan man börja leva igen efter man har dött? Vad händer med kroppen efteråt? Här får man konkreta och väldigt lättbegripliga svar som stöds av tydliga och bra bilder.

Det finns många anledningar till varför man bör göra döden konkret för personer med kognitiva funktionsnedsättningar. Det finns ett stort behov av att skapa verktyg som kan ge döden ett konkret och begriplig innehåll. I Sverige finns det inte så mycket material eller forskning om döden. Därför behövdes en lättläst, tecknad bok med konkreta begrepp som man kan använda i frågor om döden. Med denna bok vill vi ge ett visuellt stöd när det gäller frågor om döden och begravning.

Frågor om döden är i de flesta tillfällen abstrakta och det leder ofta till egna tolkningar hos personer med kognitiva funktionsnedsättningar. När man säger att pappan har somnat in, väcker det många tankar och rädslor som ”kan jag dö om jag somnar?”. Ibland säger man bara att ”personen var sjuk”. Det kan för vissa betyda att när man är sjuk, så dör man, vilket i sin tur kan ge en långsiktig negativ effekt på välbefinnandet, då man kan tro att även vanlig förkylning är dödlig.

Frågorna som uppstår kan också vara nyfikna frågor som var är Kalle nu? Kommer det en ny Kalle? Man vet inte vad som händer med kroppen när man har dött. Ofta tystar man ner allvarliga sjukdomar och döden för målgruppen. Man är inte delaktig i processen när någon närstående är döende, man blir skyddad från omgivningen, kanske får man inte delta i begravningen.

Det finns många frågor som man vill ha ett konkret svar på, som tex:

När dör man inte?

Vem kan dö?

Var finns kroppen efter när man har dött?

Vad är en kista?

Hur flyttar man den döda

till en kyrka/krematoriet?

Vart kan man ha begravning?

- Jordbegravning

- Kremationsbegravning

Varför har man minnestund?

Varför har man gravsten?

Varför har man en urna?

Vad gör man med askan?

Vilka känslorna man kan ha?

Alla de frågorna besvaras i boken.

Anledningen till att det finns TAKK-illustrationer i boken är att ämnet i sig är väldigt abstrakt och svårt och man kan då tydliggöra många av orden och begreppen med TAKK.

Hur kan man arbeta med boken?

Att jobba med den här typen av frågor kräver förstås stor fingertoppskänsla. Man vill inte skapa mer problem än man löser. Samtidigt är just ovisshet och brist på förståelse för det som sker samt känslan av att bli utelämnad en källa till oro och ångest för många. Vi tror att en nyckel kan vara att hålla samtalet på ett väldigt konkret plan initialt. Vi har valt att inte arbeta med frågor som är relaterade till tro alls i den här boken. Anledningen är förstås att vi alla tror olika och det ska vi naturligtvis få göra. Därför blir det upp till pedagogen att hantera de frågorna om de uppstår i samband med samtalet om döden.

Förslag på aktiviteter kan vara att besöka en kyrka och gå runt på kyrkogården. Hur ser gravarna ut? Hur såg de ut förr? Hur ser minneslunden ut? Varför ser den ut så?

Samtal om döden kan också innefatta egna upplevelser. Vad hände när mormor/morfar eller grannen dog? Har du varit nära att dö?

Ibland kan det vara lika svårt att mista sin hund som sin morfar. Kan man sörja sitt husdjur lika mycket? Vad händer med våra husdjur när de dör? Finns det djurkyrkogårdar?

Vad tror du är vanligaste orsaken till att man dör? Fundera på det och ta sedan reda på fakta.

Kopplingar till gymnasiesärskolans läroplaner:

I gymnasiesärskolans ämnesområden står på **Individ och samhälle** under syften: Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla kunskaper om olika traditioner och livsåskådningar och om hur dessa påverkar våra liv och samspelet i samhället. Vidare ska undervisningen utveckla elevernas förmåga att samtala om och reflektera över etiska och existentiella frågor.

Undervisningen i ämnesområdet **individ och samhälle** ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

Kunskaper om samhället och människors livsvillkor under olika tidsperioder och på olika håll i världen.

Förmåga att kommunicera om aktuella samhällsfrågor.

Förmåga att reflektera över livsfrågor.

Centralt innehåll:

Etiska frågor och livsfrågor med betydelse för eleven, till exempel droger och jämställdhet. Livsfrågor i samband med födelse, liv och död.

Under ämnesområde Natur och miljö står:

Undervisningen i ämnesområdet ska behandla följande centrala innehåll:

Människokroppen och hälsa

Människokroppens olika delar och deras funktioner.

Hygien och hälsovård, till exempel smittspridning.

Tips på skönlitterära böcker om döden:

"Molly är död", Ann Gomér

"Adjö, herr Muffin", Ulf Nilsson

"Dödenboken" av Pernilla Stalfeldt